

7. FELNŐTTKÉPZÉS ÉS TÚLKÉPZETTSÉG

7.1. FIATALOK MUNKAHELYI ÉS ISKOLARENDSZEREN KÍVÜLI KÉPZÉSE

VARGA JÚLIA

Az iskolarendszeren kívüli oktatási, képzési részvétel fontos szerepet játszhat abban, hogy az egyének alkalmazkodjanak a változó munkaerőpiaci igényekhez. Ebben az alfejezetben egy Magyarországon kevésbé kutatott kérdést, a fiatalok iskolarendszeren kívüli képzési részvételi arányainak változását és a részvételi valószínűség különböző jellemzők alapján megfigyelhető különbségeit vizsgáljuk.

Az iskolarendszeren kívüli oktatási, képzési részvételre vonatkozóan háromféle statisztikai adatgyűjtésből áll rendelkezésre információ. Az első, az Eurostat felnőttoktatási felvétele (*Adult Education Survey, AES*), amely az Európai Unió országaiban a kikérdezés előtti 12 hónapra vonatkozóan gyűjt adatokat a felnőttek formális és nem formális oktatási és képzési részvételéről és ezek jellemzőiről.¹ A második szintén az Eurostat adatfelvétele.² A harmadik adatforrás pedig a KSH munkaerő-felmérései, amelyek negyedéves rendszeres felvételeiben rákérdeznak arra is, hogy részt vett-e a válaszadó a kérdezést megelőző négy hétben iskolarendszeren kívüli képzésekben.

A munkaerő-felvételek különböző hullámaiban többször változott a nem formális képzésekben való részvételre való rákérdezés részletezettsége, 2014-ig összevontabb csoportokban kérdeztek a részvételről, azóta a nem formális oktatás, képzés 12–13 csoportját különböztetik meg, és gyűjtenek adatokat az ezekben való részvételről. Az adatgyűjtés egyre inkább törekszik az összes nem iskolarendszerű képzési forma feltérképezésére.³

A háromféle adatforrás alapján nagyságrendileg különböző részvételi arányokat látunk. Ennek okait a rendelkezésre álló információ alapján nem tudjuk megítélni. Az AES adatfelvételei szerint a 25–34 éves fiatalok nem formális oktatásban való részvételi aránya a 2007-ben mért 9,7 százalékról 2011-re 44,3 százalékra, majd 2016-ra 56,6 százalékra nőtt Magyarországon.⁴ A 2016-ban megfigyelt érték már nagyobb volt, mint az EU28 vagy az euróövezet átlaga (7.1.1. ábra).

A Munkaerő-felvétel nagyságrendileg kisebb részvételi arányokat dokumentált. 2018-ban a 25–34 évesek 10,1 százaléka vett részt képzésben, míg

1 Eddig három adatfelvétel volt (2007-ben, 2011–2012-ben és 2016–2017-ben). Magyarországon az első próba- (pilot) felvétel 2007-ben a KSH Munkaerő-felvételének kiegészítő adatfelvételeként készült, majd a következő adatfelvételek önálló adatfelvételek voltak. A mintanagyság 5800–6500 fő volt.

2 A Vállalati munkahelyi szakképzés elnevezésű (*Continuing Vocational Training of Enterprises, CVTS*) adatfelvétel a vállalkozások/vállalatok által valamilyen formában támogatott szakmai képzésekről gyűjt adatokat a legalább 10 főt foglalkoztató szervezetekben. A CVTS felvétele is háromszor került eddig sor, 2005-ben, 2010-ben és 2015-ben.

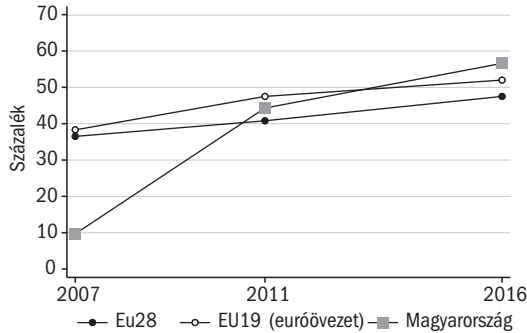
3 A következő nem formális oktatási képzési formákban való részvételről gyűjtenek adatokat: képesítést nem nyújtó szakmai tanfolyamok, iskolarendszeren kívüli OKJ-s képzések, különféle szemináriumokon, konferenciákon való részvétel, munkahelyen a munkához kapcsolódó betanítás, csapatépítő tréningek, nyelvtanfolyamok, számítógépes tanfolyamok, informatikai képzések, távoktatás keretében szervezett tanfolyamok. Az e-learning bármely formája, webinárok, magánórák, egészségügyi témájú tanfolyamok, hatósági képzések, gépjárművezetői tanfolyamok, sporttal, zenével, illetve más hobbitevékenységgel kapcsolatos előadások, tanfolyamok.

4 Az Eurostat külön felhívja a figyelmet arra, hogy módszertani változtatások miatt a 2007-re, 2011-re és 2016-ra vonatkozó

AES-eredmények közvetlenül nem összehasonlíthatók, és ezért „az eredmények nem használhatók arra, hogy az élethosszig való tanulásban való részvételi arányok 2007 és 2016 közötti változásaira vonatkozóan értelmezzék őket” [Eurostat Eurostat Adult Education Survey. Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure (ESMS) 15.2. Comparability – over time].

az EU28 országokban átlagosan 17,8 százalék, az euróövezet országában pedig 19,5 százalék.⁵

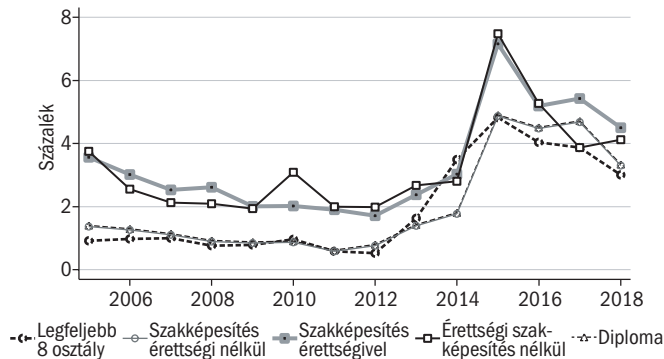
7.1.1. ábra: A 25–34 évesek részvételi arányai a nem formális oktatásban, képzésben az AES-adatfelvételek adatai alapján

Forrás: Az Eurostat AES-adatfelvételei alapján saját szerkesztés.

A 7.1.2. ábra a 25–34 évesek részvételi arányainak változásait mutatja be iskolai végzettségi csoportonként 2005 és 2018 között.⁶ 2005 és 2012 között minden végzettségi csoportban folyamatosan csökkentek a kiindulásként is nagyon kicsi részvételi arányok a 25–34 évesek körében, majd 2013 és 2015 között a fiatalok nagyobb arányban számoltak be képzési résztvevőtől. A növekedés valamekkora hányada lehet, hogy a kategória-rendszer átalakításának köszönhető (lásd a 3. lábjegyzetet). 2015 után ismét csökkenni kezdtek a részvételi arányok. A teljes időszakban az érettségi szakképesítéssel és az érettségi szakképesítés nélküli részvételi arány volt a legnagyobb. 2014 után a legfeljebb nyolc osztályt végzettek vettek legkisebb arányban részt nem formális oktatásban, képzésben.

7.1.2. ábra: A 25–34 évesek részvételi arányai a nem formális oktatásban, képzésben végzettségi szintenként a munkaerő-felmérés adatai alapján

Forrás: A munkaerő-felmérés 53–108. hullámainak adataiból számolva

A 2018. évi munkaerő-felmérés négy hullámának adatait összevonva a 16–34 évesek nem formális oktatásban, képzésben való részvételi valószínűségét egy-

⁵ Eurostat.

⁶ Az éves adatok a negyedéves adatok átlaga.

szerű valószínűségi modellel is megvizsgáltuk.⁷ Az eredményeket – a szignifikáns marginális hatásokat – a 7.1.1. táblázat foglalja össze.

7.1.1. táblázat: Az iskolarendszerű képzésen kívüli képzés valószínűségének meghatározói a 16–34 évesek között, 2018

Változó	Marginális hatás dy/dx
Végzettség	
Szakiskola (szakképesítés érettségi nélkül)	0,031** (0,01529)
Érettségi szakképesítés nélkül	0,042*** (0,01304)
Felsőfokú	0,057*** (0,01548)
Munkaerőpiaci státus	
Foglalkoztatott	0,049*** (0,00948)
Ágazat	
Mezőgazdaság	-0,042*** (0,00733)
Ipar	-0,032*** (0,00867)
Gépipar	-0,036*** (0,01006)
Építőipar	-0,048*** (0,00534)
Egyéb	-0,037*** (0,01022)

A modellben használt többi kontrollváltozó: Nem, Végzettsége: szakképesítés érettségivel, Munkaerőpiaci státus: munkanélküli, Régió kétértékű változók, Lakóhely: falu, Budapest.

Referenciakategória: Nő, legfeljebb általános iskolai végzettségű; inaktív, város, Dél-Dunántúl, járműipar.

Zárójelben a standard hibák.

***1 százalékos, **5 százalékos, *10 százalékos szinten szignifikáns.

Forrás: Saját szerkesztés.

A szakiskolai végzettségű fiatalok 3,1 százalékkal, a gimnáziumban érettségizett fiatalok (érettségi szakképesítés nélkül végzettségűek) 4,2 százalékkal, a diplomás fiatalok pedig 5,7 százalékkal nagyobb valószínűséggel vettek részt képzésben 2018-ban, mint a referenciakategóriának választott legfeljebb nyolc osztályt végzett fiatalok. A foglalkoztatott fiatalok 5 százalékkal nagyobb valószínűséggel tanultak nem formális oktatás, képzés keretében, mint az inaktív fiatalok. Néhány ágazatban (ipar, építőipar, mezőgazdaság) dolgozók kisebb valószínűséggel vettek részt informális oktatásban, képzésben, mint a referenciakategóriának választott járműiparban dolgozók. A többi megfigyelt jellemző szerint (nem, lakóhely régiója, településtípusa, egyéb ágazatok) nem találtunk szignifikáns különbséget a nem formális oktatásban, képzésben való részvétel valószínűségében.

⁷ Kétkimenetes probit modell, részt vett-e képzésben (igen/nem).